

ВІДГУК ОФЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри менеджменту
Полтавського університету економіки і торгівлі

Шимановської-Діанич Людмили Михайлівни

на дисертаційну роботу **Шевчун Марини Борисівни** на тему:

«Управління якістю логістичних процесів торговельного підприємства»,

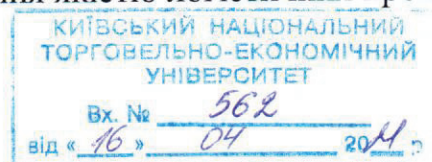
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи, мета, завдання та її зв'язок з науковими програмами та планами

Динамічний розвиток ринкових процесів в Україні вимагає створення принципово нової системи управління торговельними підприємствами. Це пов'язано з тим, що входження України до світового економічного простору як рівноправного економічного партнера ставить перед вітчизняними підприємствами проблему необхідності становлення сучасної ринкової економіки та зміни цільової орієнтації підприємств. Для досягнення стійкої конкурентоспроможності на ринку актуальним є питання пошуку інноваційних моделей розвитку й управління торговельним підприємством, однією з яких є якість логістичних процесів та управління ними.

Теорія та практика управління підприємствами торгівлі в ринкових умовах господарювання переконливо доводить, що будь-яке підприємство у сфері торгівлі, що прагне бути конкурентоспроможним навіть в умовах жорсткої конкуренції повинно формувати дієву сукупність індикаторів якості логістичних процесів торговельних підприємств. Саме тому, завдання щодо вдосконалення управління якістю логістичних процесів набуває важливого значення. Особливо потребує доопрацювання науково-теоретичні та практичні аспекти, зокрема, в напрямку розробки інформаційного забезпечення управління якістю логістичних процесів та діджиталізації логістичних процесів торговельних підприємств. Це і обумовлює актуальність дисертаційної роботи Шевчун М.Б.

Метою дисертаційної роботи став розвиток теоретичних засад та розроблення методичних і практичних рекомендацій щодо управління якістю логістичних процесів

торговельного підприємства. При цьому враховувались його розміри, специфіка діяльності, тощо. Досягненню поставленої мети підпорядковане вирішення таких завдань:

- систематизувати теоретичні підходи щодо визначення сутності поняття «логістичний процес» та провести аналіз його дефініцій;
- удосконалити класифікацію логістичних процесів;
- запропонувати концептуальну схему управління якістю логістичних процесів торговельного підприємства та визначити взаємозв'язок між ефективним управлінням логістичними процесами та ланцюгом формування вартості;
- удосконалити наукові підходи до оцінювання якості логістичних процесів торговельного підприємства;
- ідентифікувати тенденції розвитку внутрішньої торгівлі України;
- розробити методичний підхід до оцінювання ефективності управління якістю логістичних процесів торговельного підприємства та оцінити якість логістичних процесів на діючих підприємствах торгівлі;
- удосконалити концепції цифрового менеджменту та логістичного менеджменту, а також науковий підхід до організації інформаційного забезпечення управління якістю логістичних процесів торговельного підприємства;
- розробити імітаційну модель управління якістю логістичних процесів у торгівлі;
- визначити методичні підходи до вибору логістичної стратегії за оцінками якості логістичних процесів торговельного підприємства.

Дисертаційна робота Шевчун М.Б. була частиною наукової роботи, що виконувалася відповідно до планів науково-дослідних робіт Київського національного торговельно-економічного університету, зокрема, НДР на тему «Податкове навантаження на суб'єктів малого підприємництва», (номер державної реєстрації 0119U000952), в межах якої автором систематизовано наукові погляди на логістичні процеси в торгівлі та специфіку управління ними; розроблено науковий підхід до організації інформаційного забезпечення управління якістю логістичних процесів торговельного підприємства; побудовано економіко-математичну модель оптимізації витрат на інформаційне забезпечення.

[REDACTED]

При написанні дисертаційної роботи Шевчун М.Б. використовувала загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: порівняльного та критичного аналізу, систематизації, узагальнення – для уточнення сутності понять «логістичний процес» та «управління якістю логістичних процесів»; економіко-статистичного аналізу, експертного оцінювання – для динамічного, порівняльного та структурного аналізу управління якістю логістичних процесів на торговельних підприємствах; економіко-математичного моделювання – для моделювання процесу формування результативного управління якістю логістичних процесів на торговельних підприємствах та організації інформаційного забезпечення цього управління; спеціальні методи – рейтингових оцінок, вибіркового спостереження, морфологічного аналізу тощо. Обробка даних проводилась із застосуванням комп'ютерної техніки та функцій програмного продукту Microsoft Excel.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, викладених у дисертаційній роботі Шевчун М.Б. базується на використанні монографічних досліджень вітчизняних та зарубіжних менеджерів-економістів, матеріалів наукових конференцій, інших публікацій з проблематики дисертаційного дослідження, законодавчих та нормативно-правових актів України, матеріалів Державної служби статистики України, річних звітів діяльності підприємств торгівлі, первинних даних, що були зібрані здобувачем особисто у процесі проведення дисертаційного дослідження.

[REDACTED]

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження Шевчун М.Б., варто вказати на результати, що мають вагому наукову новизну та були здобуті особисто дисертантом.

По-перше, окремої уваги заслуговує побудована концептуальна схема управління якістю логістичних процесів торговельного підприємства (с. 39). Крім того, беручи до уваги, що на практиці концептуальної схеми управління якістю логістичних процесів торговельного підприємства може бути недостатньо, автором була розроблена імітаційна модель результативного управління якістю логістичних процесів у торгівлі (див. рис. 3.1-3.5), яка сприятиме виробленню дієвих стратегічних управлінських заходів щодо удосконалення логістичних процесів.

По-друге, цінною в теоретичному та прикладному аспектах є удосконалена автором систему показників оцінювання результативності управління якістю логістичних процесів торговельного підприємства, яку запропоновано удосконалити шляхом проведення розрахунків показників якості цифровізації логістичних процесів торговельного підприємства та коефіцієнтів віддачі від витрат на цифровізацію управління логістичними процесами в цілому та у частині забезпечення їх якості (с. 65). Поряд з цим, здобувачем проаналізовані показники для оцінювання якості логістичних процесів на основі виділення індикаторів логістичних потоків у звітності торговельного підприємства (див. табл. 1.5). Вважаю, що ці авторські пропозиції дозволять вносити ґрунтовні корективи до управління якістю логістичних процесів підприємства та зважено приймати управлінські рішення відносно якості логістичних процесів на підприємстві торгівлі.

По-третє, автором удосконалено понятійно-категорійний апарат теорії менеджменту та концепції логістичного менеджменту. Так, на основі розгляду етимології слів та критичного аналізу трактування термінів «логістика», «процес», «логістичні потоки», у дисертаційному дослідженні було уточнено дефініцію поняття «логістичний процес» (с. 31-32), визначено відмітні характеристики наукових підходів до визначення сутності поняття «логістичний процес» (див. табл. 1.1), які поділені на чотири групи, а саме: діяльнісні; процесові; управлінські (або менеджерські); операційні (с. 29). Проведено аналіз дефініцій та визначення відмітних характеристик інформаційного забезпечення з позицій різних підходів (див. табл. 3.2). Усвідомлюючи, що якість логістичних процесів і результати управління нею залежатимуть від того, чи в процесі організації інформаційного забезпечення будуть дотримуватися правила логістики, здобувачем було запропоновано ввести до наукового обігу поняття «інформаційне забезпечення управління якістю логістичних процесів» (с. 165-166).

По-четверте, автором удосконалено методичний підхід до оцінювання впливу логістичних процесів на управління підприємствами торгівлі (с. 190), в якому, на відміну від існуючих, передбачається застосування розробленої матричної моделі ідентифікації сили впливу індикаторів управління логістичними процесами на результативність загального управління торговельним підприємством (див. рис. 3.14), що дозволить на практиці приймати більш обґрунтовані рішення щодо управління

доходами торговельного підприємства і планувати управлінські заходи, які спрямовані на зростання прибутку та рівня задоволення покупців.

По-п'яте, у роботі проведено аналіз класифікаційних ознак логістичних процесів (див. табл. 1.2). Здобувачем запропоновано доповнити їх і окремо виділити ознаку поділу логістичних процесів залежно від залучених до логістичного процесу суб'єктів обміну фінансовими, матеріальними та інформаційними потоками (с. 35). Це дозволить диференційовано підходити до управління якістю різних логістичних процесів торговельних підприємств з урахуванням неоднакового для цих процесів ступеня ризиків.

По-шесте, в дисертації проведено аналіз розвитку торгівлі в умовах цифровізації бізнес-процесів на підприємствах (див. табл. 2.6; 2.7), у межах якого виявлено, що цифровізація торговельного бізнесу обумовлює специфіку логістичних процесів на кожному конкретному підприємстві торгівлі, а також вплив діджиталізації на управління логістичними процесами (с. 98). Ці дослідження здобувача свідчать про те, що менеджерам торговельних підприємств України, приймаючи управлінські рішення щодо якості логістичних процесів, варто брати до уваги необхідність пошуку рішень з запровадженням сучасних цифрових технологій та штучного інтелекту.

По-сьоме, в роботі досліджено наукові підходи до вибору логістичних стратегій, ідентифіковано ймовірні логістичні стратегії досліджених торговельних підприємств (табл. 3.6), доповнено класифікацію логістичних стратегій підприємств (с. 190-191), розроблено чотирьохвимірну модель «Якість логістики – Гнучкість – Ефективність витрат – Інноваційні зміни логістичних процесів» (рис. 3.13) та матричну модель «Якість логістичних процесів – Логістичні витрати» (рис. 3.14). Використання цих моделей дозволить на практиці більш науково обгрунтовано вибирати логістичну стратегію торговельного підприємства.

По-восьме, автором побудовано економіко-математичну модель пошуку управлінського рішення (с. 169-170), чітко визначена сутність поняття «інформаційне забезпечення управління якістю логістичних процесів» (с. 165) та запропоновано авторський підхід до впровадження цього процесу забезпечення у практичну діяльність підприємств торгівлі (с. 166–188).

Отже, наведені вище наукові здобутки Шевчун М.Б. спрямовані на вирішення важливої наукової проблеми – розробки теоретичних, методичних і практичних засад

управління якістю логістичних процесів на підприємствах торгівлі різних розмірів. Більшість висновків та рекомендацій, зроблених у дисертаційній роботі, перевірено на практиці – на діючих підприємствах торгівлі України, що свідчить про їх як теоретичну, так і практичну обґрунтованість та значущість. Вважаю, що в цілому розробки цього дисертаційного дослідження містять елементи наукової новизни, що достатньо обґрунтовані та пройшли належну апробацію, а застосування їх у діяльності підприємств торгівлі сприятиме підвищенню якості логістичних процесів та конкурентоспроможності цих підприємств.

Отримані у ході дослідження результати вказують на теоретичну цінність дисертаційної роботи Шевчун М.Б., що може стати підґрунтям для проведення подальших досліджень з проблематики розробки і реалізації управління якістю логістичних процесів на підприємствах торгівлі. У роботі представлено достатньо науково обґрунтовані практичні рекомендації щодо підвищення якості логістичних процесів торговельних підприємств.

Основні результати дисертаційної роботи доведені до рівня методичних рекомендацій, моделей, управлінських заходів щодо налагодження якості логістичних процесів на підприємствах торгівлі. Практичне значення авторських рекомендацій і підходів підтверджується їхньою апробацією на міжнародних та всеукраїнських конференціях і бізнес-форумах, де вони здобули схвальну оцінку. Теоретичні та методичні здобутки, що представлені у дисертаційному дослідженні, використовуються у навчальному процесі на кафедрі менеджменту Київського національного торговельно-економічного університету. Практичні рекомендації автора пройшли апробацію на київських підприємствах, зокрема, ТОВ «Епіцентр К», ТОВ «A2+A4», ТОВ «Ріва-Сервіс», а також були впроваджені у діяльність ТОВ «Крайтекс-Сервіс», яке знаходиться в м. Дніпро.

Матеріали дисертаційного дослідження Шевчун М.Б. цілком достатньо висвітлені в наукових працях, що були опубліковані у фахових виданнях та виданнях,

що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних. Основні теоретичні положення та практичні розробки, що представлені у дисертації, пройшли апробацію на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях. За результатами проведених досліджень опубліковано 23 наукові праці, серед яких: 10 статей у наукових фахових виданнях (у т.ч. 4 статті, що входять до міжнародних наукометричних баз даних) та 13 тез доповідей наукових конференцій, загальним обсягом 9,55 д.а. Особистий внесок здобувача в опублікованих працях, що були опубліковані у співавторстві, зазначені як в матеріалах дисертації, так і в авторефераті.

Наукові результати, винесені на захист, одержані автором дисертаційної роботи особисто. Опубліковані наукові праці відображають основні положення дисертаційного дослідження, задекларовані наукову новизну та практичну значущість, висновки та пропозиції.

Зміст автореферату ідентичний змісту дисертаційної роботи.

Відзначаючи в цілому достатньо високий науковий рівень дисертаційної роботи Шевчун М.Б., зауважу, що робота не позбавлена певних недоліків та дискусійних положень, до яких слід віднести такі:

1. Незважаючи на те, що у розділі 3 дисертаційної роботи здобувачем було достатньо детально охарактеризовано процес забезпечення результативного управління якістю логістичних процесів у торгівлі (с.144-160) та презентовано імітаційні моделі (рис. 3.1-3.4 та 3.6), впровадження яких на практиці дозволить підтримувати це забезпечення на належному рівні з урахуванням перспективності цифровізації логістичних процесів сучасних підприємств торгівлі та сприятиме налагодженню якісного взаємозв'язку між матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками, мало сенс ще окремо приділити увагу і управлінню людським потоками. Тим більше, що, визначаючи елементи логістичних процесів на рис. 1.1, с. 31, здобувачка виокремила людські потоки і у роздрібній торгівлі цим потокам потрібно приділяти особливу увагу, як чиннику, що прямо впливає на якість збутової логістики.

2. Позитивно оцінюючи авторський підхід, запропонований здобувачкою щодо використання звітності діючих підприємств торгівлі для оцінювання якості

логістичних процесів з визначенням у табл. 1.5 на с. 65-66 індикаторів якості різних логістичних потоків, вважаю, що спиратися виключно на фінансово-господарську звітність в управлінні якістю логістичних процесів має сенс лише на малих за розміром підприємствах торгівлі, де за браком часу і людей організувати комплексний моніторинг результатів управління якістю логістичних процесів достатньо важно і часто практично не реально. Тоді, як великі та середні за розміром підприємства торгівлі мають використовувати не тільки їх. Тим більше, що ці показники акумулюють в собі результати не тільки управління якістю логістичних потоків.

3. Проводячи комплексний і ґрунтовний структурно-динамічний аналіз розвитку торгівлі в умовах цифровізації бізнес-процесів на підприємствах (с. 80-103), здобувачка робить висновок, що розуміння переваг від електронної торгівлі у сучасних умовах ведення бізнесу кожного року спонукає все більше використовувати цей канал як для збуту товарів / послуг, так і забезпечення операційної діяльності підприємств, у т.ч. торговельних підприємств (с. 101). Проте у подальшому дослідженні, на жаль, нею не проводиться детальний аналіз управління якістю логістичних процесів безпосередньо в цих каналах торговельної логістики. Вважаю, що окремий порівняльний аналіз логістичних процесів та управління їх якістю на підприємствах з орієнтацією на традиційну організацію торгівлі та інтернет-магазини цілком міг би стати важливим доповненням у межах проблематики цієї дисертаційної роботи.

4. На рис. 2.4 (с. 111) здобувачка, розвиваючи підходи М.Портера до формування ланцюга цінності (вартості) підприємства та спираючись на принципи логістики, розробила ланцюг забезпечення результативного управління логістичними процесами торговельного підприємства та презентувала його взаємозв'язок з Портеровським ланцюгом цінності. Не беручи під сумнів наявність такого взаємозв'язку, вважаю певною мірою дискусійним те, що ланцюг забезпечення результативного управління логістичними процесами торговельного підприємства спрямований у межах теми цієї дисертаційної роботи не на максимізацію рівня якості логістичних процесів, а на мінімізацію витрат. Хоча пошук шляхів скорочення витрат – це також дуже важливо (особливо в сучасних умовах ведення бізнесу).

5. Висвітлюючи свої рекомендації щодо організації інформаційного забезпечення управління якістю логістичних процесів торговельного підприємства (с.160-175), здобувачка запропонувала економіко-математичну модель пошуку управлінського рішення щодо вибору серед альтернативних варіантів оптимальної організації такого інформаційного забезпечення на підприємствах торгівлі. З представлених довідок про впровадження видно, що зазначена модель пройшла апробацію на практиці з реальним економічним ефектом. У зв'язку з цим вважаю було б цілком доречно презентувати у дисертаційній роботі покрокові результати реалізації (з конкретними даними, а не тільки математичними символами) цієї моделі на прикладі діючих підприємств торгівлі, що потрапили до досліджуваної здобувачкою вибірки.

6. На рис. 1.3 (с. 50) презентовано авторське бачення застосування системного підходу до управління якістю логістичних процесів торговельного підприємства в умовах цифровізації бізнес-процесів. Проте системний науковий підхід до управління будь-чим обов'язково передбачає наявність чогось на вході системи. На жаль, здобувачка на рис. 1.3 чітко не визначала, що саме має знаходитися на вході процесу управління якістю логістичних процесів торговельного підприємства (тим більше, що далі вона це досліджує).

У цілому зазначені вище зауваження не є принциповими, мають дискусійний характер і не зменшують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Шевчун М.Б. та можуть стати предметом обговорення і пояснення на захисті. Вони також вказують на багатоплановість досліджуваної проблеми, її складність та значущість.

За своєю структурою, оформленням та обсягом дисертаційна робота відповідає вимогам ВАК України щодо кандидатських дисертацій. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації складає 247 с., у тому числі основний зміст роботи – 170 с. До складу дисертації входять 23 таблиць, 27 рисунків, список використаних джерел з 205 найменувань, 15 додатків.

Дисертаційній роботі Шевчун Марини Борисівни притаманний авторський підхід до розкриття обраної теми, що визначає логіку та відповідну стилістику викладеного матеріалу, які формально відповідають вимогам, що висуваються до наукових робіт такого рівня. Зміст та результати дисертаційного дослідження повністю відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Достатній рівень виконаного дослідження, наукова новизна отриманих результатів, теоретичне і практичне значення, достовірність висновків і рекомендацій та актуальність теми дають підставу стверджувати, що дисертаційна робота «Управління якістю логістичних процесів торговельного підприємства» відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р., а її автор Шевчун Марина Борисівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту
Полтавського університету
економіки і торгівлі

Л.М. Шимановська-Діанич

Завіряю
 Проректорка з питань науки і освіти
 Л.М. Шимановська-Діанич
 М. Ковальська